

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS
2008 m. sausio 4 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

*Stai Kalėdų Senis eina,
Jam vaikai dainuoja dainą,
I ratelį jį isukę
Šoka šoka net suplukę.
(Janina Ulinskienė
"Karnavalas")*

Gruodžio 28 d. LPKTS būstinių salėje lankėsi Kalėdų Senelis. Jis bendravo su buvusių politinių kalinių ir tremtinių vaikaičiais. Meninė programėlė paživairino Kauno 75-ojo vaikų lopšelio-darželio auklėtiniai (vyr. auklėtoja Audronė Mankutė, muzikos mokytoja Danguolė Sasnauskienė). Jie atliko kalėdinį dainą, padeklamavo eilėraščių. Kalėdų Senelis, pakvetęs vaikus į ratelį, su jais daina-vo, šoko, deklamavo. Po to atrišo stebuklingą dovanų maišą ir mažuosius apdalino saldumynais.

"Tremtinio" inf.

Prie kalėdinės eglutės

Jolitos Navickienės nuotr.

Liūdna pasaka

Kiek daug ponų ir kokie jie visi gražūs.

Per savo gerai apmokamus godžius ir paklusnius bernus spaudoje, radijuje, televizijoje ir visur kitur reikalaujama be svyravimų paklusi, o Ezopo kalba – toleruoti viską, atvirai atsisakant savasties: atsklaupti, pripažinti savo ir savo protėvių orvelišką kaltę, sutikti, kad savo Tėvynėje nesi šeimininkas, kad kiekvienas pinigingas prašalaitis turi konstitucinę teisę tave vedžioti už nosies. Antraiparodysi blogą skonį, tapsi atsilikeliu, marginaliu, gal dar blogesnį.

Šio modernizmo sąlyga: niekuo netikėti, nieko neturėti ir neginti: Tėvynės, vėliavos, savo žemės, piliakalnių, upių, ezerų, miškų, namų, istorijos, protėvių darbų, kapų, kalbos ir tikėjimo. Kasdien nuo ryto iki vakaro verčiamas priimti anoniminių megamopolijų nustatytas elgesio taisykles, pasaulėjautą tapti tik rinkos elementu, jų tarunu, pripažinti gudrybių gudrybę – su protu gali ir tėvą pasikinkęs arti. Apie neprieklausomybę kalbėti jau ne-korektiška. Reitinguose nugalėti apsisprendimai – eižeti, išsiformuoti, nusiginkluoti ir giliai negrįztamai integroutis į naujają pasaulio tvarką, aukšto intelekto eruditų ir intelektualų vedančią į žinomą žmonijos šviesų rytojų.

Gyvenimas su burtininko itaigumu piešiamas kaip nesibaigiantis žvaigždžių kūrimas, blizgėjimas, heloviniškas pramogavimas ir be perstojo byrantys loterijos laimėjimai, tai yra visa, ką turime geriausia. Apie viską pagalvota!

Liberalizmas, kaip kasdieninė padoromo krizė, pučia miglas ir girdo kokteiliu, jog kaip rinkoje bet kuri prekė, taip ir žmonių krikdydam teikiančios ir prigimties bei tradicijų atsakomybę atimancios atneštinės ir igrūstos antvertybės yra lygiavertės Lietuvos valstybės ir tautos idėjos sudamasios dalys, turinčios netgi pirmumo teisę būti gerbiautos, privalomai išpažistamos, su jomis privalu sugyventi ir joms privalu nusilenkti. Tai bus tautos suskaldymas iki atominio lygmens. Dėl nedoros pridengiamumu ir įtikinamumo plėšrūno širdį turintieji čiulba paukščių kalba, kad uoliau netektume turėto išminties, gerumo, pasiaukojimo, atsakomybės bei savigarbos jausmo. Taip auginamas naujas lietuvis, besigaivinantis šios kasdien pavergiančios ir krikdančios akcijos modifikuotu medumi.

Ir tribunoluos išdidžiai... Ponai, ar nematėte mano Lietuvos?

Algirdas ENDRIUKAITIS

Rimti reikalai ir nerimtos virgulės

Nežinia kas ir kokiu tikslu galimų senovinių žydų kapinių vietoje, o dabar statybos sklype Vilniuje klausimą išpūtė į pasaulinę aferą. Pasiekė – Lietuvos šmeižimas.

Kur bekasinėtum senajame istoriniame Vilniuje, galitkėtis surasti bet kurios pasaulio tautos nario kaulus. Bent jau lietuviai, kaip įrodyma, randa pagarbias kapines išlikusiems senovės ar pastaruju karų aukų palaikams. Tad dėl statybos sklypo Šnipiškėse labai išskirtinai nuskambėjo didis politinis tarpautinis alas.

Net JAV Kongrese atsirado pora suklaidintų ar kitus kladinancių atstovų, ko tik ne grasinancių atominėmis bombomis bombarduoti Vilnių. Mat mes čia esą jėeidžiame visą amerikiečių tautą.

Išsigandusius galiu užtikrinti, kad tuo klausimu dar nebuvo tautinio JAV referendum. Ypač keistokai pasirodė Vilniuje atsradusis neva nešališka "užsienio ekspertų" delegacija. "Nešališkai" žiūrint, ji atrodė kaip aukščiausio laipsnio šališkumų parodos rodinys. Kas sugalvojo tokį rimtą reikalą paversti pigia komedija? Dargi pridėtas ir virgulės demonstravimas.

Dėl virgulės eksperto ke-

lionės būčiau galėjęs kvietė-jams sutaupyti daug lėšų. Jau prieš 65 metus Šiauliuose išmokau su vyšnios šakele atsekti požeminę vandens gyslą. Prieš kokius 40 metų Flordoje senas elektrikas parodė, kaip metaline virgule nustatyti užkastą elektros kabelių linijas. Tačiau prisipažistu, kad mano virgulinė patirtis nublanksta prieš importuoto eksperto užsimojimą atrasti kelių metrų gilioje užkas-tus kaulus ir dargi atskirti žydų kaulus nuo kitų tautų ar ti-kėjimų narių kaulų. Antraip-kam ta virgulė rimtam kapi-nių klausimui?

Kadangi aišku, kad toje maišatyje "nesueina galai su galais", belieka galvoti apie kitą to alaso paskatą. Prisime-nu jau seniai už Atlanto sklidusias kalbas, jog esama radikalų žydų grupuocijų, kurių veikėjai pragyvena iš JAV žydų jiems siunciām aukų, skirtų ginti juos nuo antisemitizmo prasiveržimų. Tai nor-malu ir pateisinama. Tačiau būta ir kalbų, kad kai kurios "gynėjų" grupuotės esą išpro-vokuojančios antisemitinius apsireiškimus ir juos išpu-čiančios, kad pakratytų aukų „gausybės ragą“.

Apie tai gana konkretiai dviejų žurnalo puslapiai

Vilius BRAZENAS

Sausio 1-ąja minėjome Lietuvos Vėliavos dieną

Albinas SLAVICKAS

Trispalvė

Gedimino bokšte vėl Trispalvė žydi, Tarsi gėlė prigijusi širdy... Tokia graži, tokia miela atgimstant – Tautos skausme – kai buvom ištremti.

Svetimų pažeminta – ne vieną kartą – Iškentus rūstį – kruvinų laikų... Apgynė partizanai Laisvės vardą, Trispalvė švietė Laisvės vainiku.

Atgimimui kylant – Laisvės atkovota – Nors po audrų – žaizdota, kruvina. Kelius į Laisvę – Sajūdis parodė, Vienna ji mums – kaip Lietuva viena!

Širdy – lietuvių išnešiota – Esi gražausia – amžinam laike. Ateivių mindžiota, kardais kapota, Trispalvių šilkai – Žalgirio lauke.

straipsnyje "Pergalė prieš neapykantą" kalbėjo konservatyvus JAV žydas Deividas Eisenbergas (David Eisenberg). Rašinį atspausdino "The New American" žurnalas, kuriame kartais pasirodo ir mano rašiniai. Pateikiu D.Eisenbergo straipsnio pradžios vertimą.

"Netrukus po praėjusį kovo mėnesį Popiežiaus Jono Pauliaus II atlirkos "Ableidimo liturgijos", Lygos prieš šmeižimą (ADL) direktorius Abrahomas Foksmanas (Abraham Foxman) užsipuolė Katalikų Bažnyčią, kaltindamas Popiežių "katalikų specifinių nusizengimų prieš žydus nepaisymu, ypač – Holokaustu". Foksmano pareiškimas buvo didžiai stebinančios Katalikų Bažnyčios juodinimas. Ją savo prieš pripažino ir pagoniškas Nacionalinis socializmas (naciai), tačiau Katalikų Bažnyčia Antrojo pasaulinio karo metu išgelbėjo šimtus tūkstančių žydų.

Autorius, išnagrinėjės daugelį ADL vedamos kovos neva prieš rasinę neapykantą atvejų, prieina išvados, kad ta "kova" tolygi pastangoms gedinant gaisrą namų, kuriuos pats padegė.

(keliamai į 3 psl.)

2007 metai: užsitęsusios ligos

Prieš Kalėdas opozicijos ir valdančiųjų pradėta šneka apie tai, kad šalis dabar susidūrė su tikrai rimtomis bėdomis, kurias vargu ar pajėgų spręsti mažumos Vyriausybė, ir apie tai, kad būtini priešlaikiniai Seimo rinkimai, baigęsi sočia ir ramiai posventine pokaičio tyla. Valdantieji, gerai ištvirtinę visuose vykdomosių valdžios lygiuose ir postuose, nesiryžo atsisakyti valdžios. Vadinasi, iš esmės nebus sprendžiamos ir Lietuvoje ylomis kyšančios valstybinio gyvenimo problemos. Gruodžio 27 d. Seime spaudos konferencijos metu apžvelgdamas 2007-uosius valstybinio ir politinio gyvenimo metus, Tėvynės sąjungos pirmininkas ir Seimo vicepirmininkas Andrius KUBILIUS diagnozavo esą mūsų demokratiją alina užsitęsusios ligos. Jis netik išvardino aktualiausias mūsų visuomenę slegiančias bėdas ir trūkumus, tačiau ir davė receptą, kokių priemonių reikėtų imtis 2008-aisiais, kad šios bėdos būtų įveiktos ir gyvenimas šalyje pagerėtų.

Apžvelgdamas 2007 metus A.Kubilius tvirtino esą paaškėjo, kad gyvename ribotos demokratijos sąlygomis.

Kai valstybės institucijos yra užvaldomos "valstybininkų" ar oligarchų, demokratijai lieka tik iškabos vaidmuo. Politikų valia bent laikinai "atverti" užvaldymo ligas pasirodė silpnėnė už "valstybininkų" valią jas "paslepti". Nesame kuo nors unikaliūs: neseniai Latvijoje JAV ambasadore kalbėjo apie panašias Latvijos demokratijos problemas; prieš keletą metų panašias problemas sprendė kaimyninė Lenkija.

Paaškėjo, kad demokratijos nesugebame efektyviai ginti – jeigu partija savo veiklos finansavimui per porą metų galimai neteisėtai išleidžia daugiau kaip 25 mln. litų ir tai pastebima tik po poros metų – kažkas blogai su demokratijos apsauga, jeigu tai traktuojama tik kaip buhalterinės apskaitos pažeidimas.

Politinės lyderystės deficitas tapo akivaizdžia daugelio ligų priežastimi – dviguba pilietybė, liustracija, kova su korupcija, VSD – tai tik dalis tų "užšaldytų problemų", kurias užšaldė politinės lyderystės stoka. Matėme Vyriausybę, vis neišaugančią iš kasdienybės administratoriaus į tikrą politinį valstybės gyvenimo lyderį. Vyriausybė tampa lyderiu tik ten, kur veržliam verslui reikia Vyriausybės lyderystės.

Zemarūs cinižmas viešajame gyvenime tapo paplitusių reiškiniu – "valstybininkai", kai tai liečia "savus", ciniškai keičia elgesio su VSD pažymomis standartus; VSD pareigūnai, liudijantys apie galimą korupciją pačiam VSD, ciniškai išmetami iš darbo; Seimo dauguma sąmoningai ir ciniškai konstruoja melą apie tariamus parlamentinei daugumai nepatinkančių politikų ryšius su tariamais teroristais. Valdžios cinižmas ir stagnacija susilaikia atsako – populiniu radikalizmo. Galima spėti, kad marksistiniai nacionalizacijos šukiai taps tik populiareni.

Kai valstybės demokratiniame mechanizme esama problemų, stagnacija ir reformų nebuvinas tampa nuolatiniu reiškiniu – švietimas, aukštasis mokslas, sveikatos apsauga, policija, kaip viešojo gyvenimo sistemos, už kurių funkcionavimą yra atsakinė valdžia, yra paliktos savieigai ir degraduoja dėl nepakankamo finansavimo. 1990–2000 m. reformų ir proveržių užtaisais baigiasi. Politinė valdžia nepajėgia igvendinti jokių sisteminių esminių pertvarkų. Pertvarkos įvyksta tik tada, jeigu to nori stambus verslas arba jeigu tam pribrešta valstybės aparatas.

Néra nuostabu, kad to pasekmės pradedame jausti ir esminiuose ekonomikos reikaluo.

Ekonomikoje – baigęsi pigios darbo jėgos laikotarpis. Pereiname į ilgalaikę darbo jėgos stygiaus situaciją. Iki šiol stebėtas kainų augimas gali būti tik įžanga į realias ilgalaikes ekonomikos problemas. Valdžia ekonominius reikalus yra palikusi savieigai – jeigu normalizuosis, tai gerai; jeigu persorientuos į aukštąsias technologijas, taip pat bus gerai; bet jeigu nieko neįvyks, valdžia irgi neliuðės.

Energetikoje – nepaisant didelio puškavimo, traukinys yra beveik ten pat, kur buvo ir praėjusiais metais. Neskaiciuojant priimto Atominės elektrinės įstatymo ir "drakoniškų" (slibiniškų) derybų – jokių realių rezultatų: nei naujos atominės elektrenės statybos, nei energetinių tiltų statybos, nei jungimosi į UCTE, nei Iginalinos AE antrojo bloko likimo reikalų", –vardijo A.Kubilius.

Jis daro išvadą, kad tai valstybės politikoje tėstis nebegali. Tačiau nors kryptis ir tikslai žinomi, bet keliai néra aiškūs, o politinė sistema néra pasiruošusi esminėms diskusijoms dėl naujų tikslų ir kelių, ir dar labiau néra pasiruošusi igvendinti tokijų diskusių susitarimų.

„Šalia to – valdancioji koalicija ir socialdemokratai išsisémę, opozicija marga ir didesnei jos daliai rūpi tik kaip ištraukti savo lyderius (R.Paksą ar V.Uspaskichą) iš praeities ar dabanties bėdų, o visos partijos galvoja tik apie rinkimų kampanijas. Pagrindinės valstybės demokratijos ir tolesnės krašto raidos problemos nesulaukia reikiamo partijų démesio“, – sakė A.Kubilius.

Taigi 2007 metus A.Kubilius baimia nelabai džiugiai diagnozuodamas, kad politinėje sistemoje yra gilių ligų. Jų yra visur: ir valdžioje, ir opozicijoje, ir partijose, ir žiniasklaidoje, ir valstybės institucijose, ir rinkėjų pilietinėje savimoneje. Mūsų demokratija serga.

„Šioje situacijoje galėčiau apsiriboti tradiciniu Lietuvos partijų ir jų lyderių vaidmeniu: visus pakritikuoti ir pasakyti, kad mes vienintelai esame geri ir teisūs. Iš tiesų manau, kad mes turime privalumą, ir tikiuosi, kad rinkėjai juos įvertins, bet turbūt yra akiavaizdu, kad vien tai néra įtikinamas vaistas nuo tų ligų, apie kurias kalbėjau“, – tvirtino A.Kubilius.

Ingrida VĖGELYTĖ

Kas krepšinį pavertė prostitute

Šios šv. Kalėdos Lietuvoje buvo savotiškai išskirtinės: nors jos yra visuotinio susitaikymo, atleidimo, ramaus džiaugsmo metas, išijungus TV ar paskaidžius dienraštį, akis badė organizuota puolimo kampanija prieš Seimo narius, neva žlugdančius Lietuvos sportą. O iš tiesų – kovojančius prieš vaikų, paauglių ir jaunimo girdymą. Mat nuo 2008 metų Lietuvos įsigalios alkoholio reklamos draudimas. Jo nebus galima reklamuoti nuo 6 val. ryto iki 23 val. vakaro. Neapsikentęs organizuota meilo kampanija, kurios esmė – vieša egzekucija Seimo nariams Antanui Matului ir Birutei Vėsaitėi – antrąjį šv. Kalėdų dieną viešu laišku į visuomenę kreipėsi Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos prezidentas dr. Aurelijus VERYGA:

„Lietuvos prasidėjo eilinė masinė meilo ir Šantažo kampanija, kuri tik patvirtina įtarimus, kad melu ir pinigais galima valdyti viską. Per pačias Kalėdas per televiziją pradėta tautos šiurpinimo kampanija tikrai primena sovietmetį. Kaip gudru sukonstruoti taip lietuvių samonei artimą raudonais kryžiais ir gedulo juostomis apjuostą vaizdo klipą, kuriame teigiamo, kad Seimas uždraudė krepšinio transliacijas, nes ten reklamuojamas alus. Parodomi ir „sporto žlugdytojai“ Seimo nariai: A.Matulius ir B.Vėsaitė. Kadangi jau peržengtos visos ribos, manau, kad reikia išsamiau paaškinti, kas vyko paskutinėmis advento dienomis Lietuvos ir tautos išrinktųjų buveinėje Seime.

Veikiamai buvo labai apgalvotai, pasirenkant seniai patikrintus ir alkoholio pramonei palankius Seimo narius. Tai, kad alkoholio pramonė daro įtaką aukščiausiemis valdžios atstovams, matoma jau seniai. Jiems palankus net premjeras. Juk partijai būtinai reikalingi pinigai būsimai rinkimų kampanijai.

Bet premjeras negali imtis tokiu „nereikšmingu“ reikalų, kaip alkoholio reklama, todėl pataisas, numatančias lengvų alkoholinių gérīmų reklomas panaikinimą, parengia ir kartu su keliais kitais Seimo nariais užregistruoja E.Masiulis. Tik vėliau paaškėja, kad šio įstatymo projekto aškinamasis raštas parengtas LNK TV kompiuteryje, o jo rengėjas – LNK konsultuojantis teisininkas Ažuolas Čekanavičius.

Toliau veiksmas vystosi pagreitintu ritmu, pataisas, numatančias silpnų alkoholinių gérīmų reklomas panaikinimą, bandoma „prastumti“ iki Kalėdų, kad aprabojimai, turintys įsigalio ti nuo 2008 sausio 1-osios (bus draudžiamas visų alkoholinių gérīmų reklama radidujiųje ir televizijoje nuo 6 val. ryto iki 23 val. vakaro), neįsigaliotų. Nepaisant to, kad klausimo dar neapsvarstė Sveikatos ir Švietimo komitetai, pataisas imasi svarstyti Ekonomikos komitetas. Bet nesusirinkus pakankamam komiteto narių skaičiui, klausimas neapsvarstomas, o komiteto pirmininkė B.Vėsaitė pasiūlo gamintojams alternatyvą ir užregistruoja įstatymo pataisą, kuri būtų leidusi silpnų gérīmų reklamą sporto aikštėlėse ir ant sportininkų marškinelių. Tačiau, kaip sakoma, „ileisk kiaulę į bažnyčią, tai ji užsilips ant altoriaus“.

Gamintojams to neužteko, juk, tieša sakant, reikia ne sporto, o pinigų, gaunamų iš varžybų transliacijų, alkoholinių gérīmų reklamos ir dėl to augančių pajamų iš alkoholinių gérīmų prekybos. Matyt, ne be alkoholio gamintojų pagalbos Seimo narys J.Veselka per naktį sugeba surinkti Ekonomikos komiteto narių parašus ir klausimą užregistruoja vėl, dabar jau grubiai pažiedžiant Seimo statutą (apie įstatymo projekto svarstymą turi būti iš anksto prieš dvi dienas paskelbta Seimo tinklapyje), ir imamas svartytis klausimą. Viskas buvo organizuojama greitai ir slapta, kad negalėtų dalyvauti nevyriausybinės organizacijos ir išsakyti savo nuomonės.

Posėdyje nebuvo atsižvelgta į Seimo Teisės departamento pastabas, kad tokios įstatymo pataisos, kurios gražintų reklamą, prieštarautų Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamos viešosios informacijos poveikio įstatymui. Nebuvo atsižvelgta į Vaiko teisių apsaugos kontrolierius įstaigos specialistų pastabas bei į tik laimingą atsirkintinumo dėka posėdyje atsidūrusių nevyriausybių organizacijų atstovo pastabas. Ekonomikos komitetas balsavo ir pritarė E.Masiulio pataisoms (kurioms aiškinamasis raštas parengtas LNK TV kompiuteryje), nors komiteto pirmininkė ir aiškino, kad tokis svarstymas pažiedžia Seimo statutą. Tačiau vėliau klausimo nepavyksta užregistruoti ir svarstyti Seimo plenariniai posėdyje. Tai ir paskatino alkoholio gamintojus pradeti švaistytis dešimtimis, jei ne šimtai tūkstančių, kainuojančiai visuomenę priešinanciais ir tendencingais sukonstruotais reklaminiais klipais, kuriuose juodinami Seimo nariai ir skelbiama apie Lietuvos „sporto žlugdymą“. Gaila, kad tame pačiame vaizdo klipe nerado sau vienos žinutės apie tautos ir pirmiausiai – vaikų girdymą.

Keletas esminių faktų, kuriuos turėtų žinoti apie sportą ir alkoholių diskutuojanti visuomenė: kalbama apie lengvų alkoholinių gérīmų reklamą (alaus, sidro ir kt.), kurių vartojimas yra ypač išaugęs. Alų, sidrų ir alkoholinių kokteilius vartojančių vaikų apsinuodijimų skaičius per pastaruosius 5 metus išaugo apie 15 kartų. Seimas neuždraudė krepšinio varžybų transliacijų, o tik aprabojo laiką toms transliacijoms, kurių metu reklamuojamas alkoholis. Lietuvos, skirtingai nei Prancūzijoje, alkoholio gamintojams néra uždrausta remti sportą ir kultūrą, todėl gamintojai ir toliau gali (jei tikrai nori) remti sportą, tik to neafiliuoti ant marškinelių ir aikštelių grindų. Vyksa žūtbūtinė ir gerai finansuojama alkoholio gamintojų kova už reklamos išsaugojimą, o ne kova už sportą, kuris niekam nerūpėtų, jei juo pasinaudojant nebūtų galima pasipelnyti. Todėl pagrįstai galima sakyti, kad patys „sportą gelbstintys“ ir visuomenės nepasitenkinimą kurstantys alkoholio gamintojai pavertė sportą ir ypač lietuvių dievinamą krepšinį prostitute, kurią perka ir parduoda pagal savo poreikius, o prireikus (kaip ir šių dienų atveju) pasinaudoja kaip gyvuoju skydu, patys likdamis „nematoma sporto gelbėtojais“.

Kiek liko ir liks mūsų suvereniteto ir laisvės

Ispanų filosofas Ortega i Gasetas išmintingai pastebėjo: „Visuomenės valdymas pateko į rankas tam tikro tipo žmonių, kuriems civilizacijos pagrindai yra beverčiai, kaip ir bet kokia civilizacija apskritai“ („Sumeriglobalizacijai“, Act, Maskva, 2004, p. 203). Mes suspausti iš Rytų ir Vakarų.

Paskutiniuose Europarlamento rinkimuose dalyvavo 37,2 proc. rinkėjų. Tai rodo visuomenės lygi, demokratiją ir neviltį. Europos Parlamentas ir Taryba patvirtino 2007–2013 metų programą „Aktyvių piliečių Europa“. Pirmuoju šios programos punktu nurodyta: „Sajungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas“. Šiai programai išyvendinti skiriama 235 mln. eurų. Asmens dokumentuose jau uždrausta rašyti tautybę. Tai savasties, tautos neigimo ženklas, girdėtas SSRS laikais.

Ar yra kam Lietuvoje ginti suverenitetą ir identitetą? Neskaitę 480 puslapių teksto, per šešias dienas dviejause Seimo posėdžiuose sugaišę 2 val. 53 min., pirmieji Bruseliui reportavome apie užduoties išykdymą – ES Konstitucijos ratifikavimą. Mūsų elitas pakrikės, jি tenkina leidimas būti Lietuvos regiono administratorius. Tik tiek. 25 proc. Lietuvos Seimo nariams, – milijonieriams vargu ar suprantamas partizanų ar 1988 metų idealizmas. Lenkijos preidentas Lechlas Kačinskis išpėja: „Lenkų elitas dažnai neatsižvelgia į mūsų nacionalius interesus. Jeigu prie to dar priėtėti Lenkijos žiniasklaidos pozicija, manau, jog mūsų mūšis dėl Lenkijos gali būti pralaimėtas“. („Dziennik“, 2006-07-22/23, p. 26-27). Mes oriai nieko nematom ir nesipriehinam, atsisakydamis praeities ir savasties.

„Mūsų protus be persitojo spaudžia didysis ašarų ir melo fabrikas, kad patalpintų mus į plėtiausią viešpatajančių idėjų ir „pagrindinės sroves“ konsensusą“, – rašo italių publicistas Džuljeto Kjeza („Vojna imperij“, Eksmo, Maskva, 2006, p. 228).

Emigracija ir moralės formuotoja – liberalų materialistinė pramogų ir pasilinksminimo industriją visą parą nainka istorines bei etines vertėbes. Nuo antros klasės įvedamas užsienio kalbų mokymas – sava kalba tampa neprestižinė, o mąstymas vyksta kelių kalbų kratiniu. Nuo automobilių registracijos numerių nuimtas tautinės vėliavos ženklas, nesuprantama, už kokias vertėbes reikalaujama 400 tūkst. litų remti homoseksualus Lietuvos. Mūsų Vyriausybė nežino, kiek užsieniečiai supirkę žemiu ir būstų. Koverta Lietuvos Konstitucija, jei bet kuri ES normelė yra už ją viršesnė?

Rusija tvirtai stovi imperijos pozicijoje. Iš Latvijos atėmė 2 tūkst. kv. km Abrenės rajoną (2 proc. Latvijos teritorijos), apie 2 tūkst. kv. km Estijos žemių prie Narvos ir Pskovo rajonų. Užgrobtas Karaliaučiaus 15 tūkst. kv. km kraštas. 1944 m. rugpjūčio mén. buvo aneksuota Tuvos respublika (170 tūkst. kv. km), per 40 tūkst. kv. km atimta iš Suomijos Karelijoje, per 9 tūkst. kv. km atimta iš Japonijos Kurilų salyne. Tai sudaro Rumunijos valstybės plotą – 238 tūkst. kv. km. Galima dar priėtėti iki šiol neatgautus Lietuvos ambasadų pastatus Paryžiuje ir Romoje, užgrobtus 1940 metais padedant Hitleriui.

Lietuva neparėmė Latvijos, kai Rusija organizavo rusakalbių mokyklų akciją Latvijoje, neparėmė Estijos, kai ši vykdė paminklo akciją.

(keliamas į 8 psl.)

Rimti reikalai ir nerimtos virgulės

(atkelta iš 1 psl.)

Kitas jau ekonominiai motyvais keliamus klausimus svarstantis aštuonių puslapių straipsnis „Holocaust Reparations – A Growing Skandal“ (Holokausto reparacijos – augantis skandalas) 2000 m. rugsėjį buvo atspausdintas žymiai JAV „neokonservatorių“ žydų žurnale „Commentary“. Rašinyje pavyzdžiais parodoma reparacijų karštligė ir net okupacijų ir karo painiavose reparacijų plonybes išnaudoti bandymai. Nustebino kitaime žurnalio numeryje kilęs skaitytojų triukšmas ir autorius (žydo), lyg aršiausio nacio, puolimas.

„Galimų“ kapų galimo išniekinimo galimybė pasaulinėn švieson iškėlimas, atrodo, yra to paties antisemitizmo provokacijos kelmo atžala, ypač, kad seniai įrodyta Lietuvos pagarba užtikiems svetimtaučių kaulams. Jiems visada surandamos atitinkamos kapinės. Vienintelė istorinė nepagarba Lietuvoje yra komunistų

nukankintų ar kitaip nužudyti lietuvių politinių kalinių ir partizanų kaulams. Jų išniekintų kaulų vietų dar daug yra nežinomų. Jas žinojo ir žino NKVD ir KGB tarnavę lietuvių, russai ir žydai. Kai kurie lietuvių, tarnavę okupantui, yra žinomi ir apklausti. Russai, aišku, neprieinami. Tačiau pašaulyje pasklidusius buvusius KGB ar NKVD žydus galėtų apklausti dėl savų žmonių kaulų orumo teisėtai besišieloja ir virgules demonstruoja užsienio atstovai. Prelatas dr. Juozas Prunskis nurodo pirmosios Sovietų okupacijos NKVD (KGB) tautinę sudėtį: „Tarp auksčiausių NKVD pareigūnų Kaune buvo 50 proc. rusų, 40 proc. žydų ir 10 proc. lietuvių“. Kaip tai bevertintume, aišku, kad daugiau žydų negu lietuvių gali žinoti, kur ieškoti okupanto nužudyti Lietuvos patriotų palaikų. Šis dabar viešumon iškeltas galimų žydų kapinių Vilniuje klausimas duoda gerą progą kelti ir lietuvių kaulų klausimą.

Ivykiai, komentarai

Parodija tėsiasi

Rusijos Centrinės rinkimų komisijos (CRK) atstovas Nikolajus Konkinas pranešė, kad CRK nutarė, jos „demokratiškuose“ Rusijos prezidento rinkimuose, įvyksiančiuose 2008 m. kovo 2 d. galės varžytis šeši kandidatai. Pirmiausia, žinoma, partis V.Putino iškeltas ir skubai valdančiosios partijos „Vieningoji Rusija“ sušauktame suvažiavime vienbal siai patvirtintas kandidatas vicepremjeras Dmitrijus Medvedevas, Rusijos komunistų lyderis, anot komunistų ortodoksų likučių, „visiškai suburžuazėjės“ Genadijus Ziuganovas, liaudies vadinas „Ziuzia“, politinis avantiūristas bei juokdarys, Liberalų demokratų partijos vadas Vladimiras Žirinovskis, dešiniųjų jėgų atstovas Borisas Nemcovas ir du savo kandidatūras iškélé – buvęs premjeras Michailas Kasjanovas ir beveik niekam nežinomas Demokratijos partijos lyderis Andrejus Bogdanovas. Centrinė rinkimų komisija gruodžio 26 d. oficialiai patvirtino tik tris kandidatus – D.Medvedevą, G.Ziuganovą ir V.Žirinovskį. Jiems nereikėjo surinkti 100 tūkst. rinkėjų parašų, nes jų kandidatūras patvirtino jų partijų suvažiavimai. Tiksliuose bus patvirtinti ir kiti trys, svarbiausiai – Demokratinės partijos kandidatas Arkadijus Bogdanovas, nes šios partijos vien pavadinimas Kremliai suteikia galimybę papildomai demonstruoti mitą apie demokratinius rinkimus. Rusijos fondo „Indem“ vadovas, žinomas politologas Georgijus Satarovas pažymėjo, kad iškeldama A.Bogdanovo kandidatūrą V.Putino valdžia imituoją demokratiją. Net sapne nesapnuojama, kad niekam nežinomas asmuo galėtų surinkti pagal įstatymą reikalingus dviejų milijonų rinkėjų parašus!

Kaip ir tikėtasi, rinkimuose neleista dalyvauti Vladimirui Bukovskiui, žinomam sovietų disidentui, dabar gyvenančiam Londone. Esą kandidatas privalo pastaruosius 10 metų gyventi Rusijoje, be to, CRK nustatė, kad V.Bukovskio rusiškas pasas negaliuja, jo galiojimo laikas turėjo būti prateistas prieš keletus metus. 1992 m. Rusijos prezidento B.Jelcino dekreto V. Bukovskiui buvo suteikta Rusijos pilietybė, tačiau paskutiniaisiais metais V.Bukovskis negalėjo atvykti į Rusiją, nes Rusijos ambasada Londonė jam, kaip Didžiosios Britanijos piliečiui, atsisakydavo išduoti vizą.

Centrinė rinkimų komisija pranešė, kad V.Bukovskis pateiktais dokumentais neįrodė esąs rašytojas... Visai nesvarbu, kad jo kūriniai išleisti netik rusų, bet ir anglų, vokiečių, prancūzų ir kitomis kalbomis. Pats V.Bukovskis iš karto pareiškė netikis, kad jo kandidatūra bus užregistruota, o šis jo žingsnis yra daugiau simbolinis, bandant suvienyti dar likusias demokratines Rusijos jėgas.

Vladimiras Bukovskis gimė 1942 metais. 1961 metais už „antisovieti-

nius pasiakymus“ jaunimo susirinkimuose buvo pašalintas iš Maskvos universiteto. 1963 m. gegužės mėnesį jis buvo areštuotas už tai, kad slapta daugino buvusio Jugoslavijos komunistų veikėjo ir prezidento Josipo Broz Tito bendražygio Milovanu Džilas knygą „Naujoji klasė“. Teismas jį, kaip ir daugelį sovietinių disidentų, pripažino psichiškai nesveiku ir patalpino į specialią psichiatrinę ligoninę. Apie tai, kaip disidentai, tarp jų ir garsus generolas Grigorenka, buvo „gydomi“ KGB įkurtose specialiose ligoninėse parašyta daugybė knygų. Tai buvo lėtas žmonių kankinimas ir žudymas.

Pasaulyje kilus protestams, 1965 m. vasario mén. V.Bukovskis iš „ligoninės“ buvo paleistas, tačiau tų pačių metų gruodį už tai, kad organizavo protesto demonstraciją prieš rasytojo Aleksandro Ginzburgo areštą, saugumo vėl suimtas ir nubaustas trejus metus kalėti lageryje. 1971 m. kovą, dar nespėjus apšilti kojų laisvėje, vėl suimtas ir 1972 m. nuteistas septynerius metus kalėti. Tada buvo pritaikyta tradicinės straipsnis – „už antisovietinę agitaciją ir propagandą“ bei už chuliganizmą: neva suimamas jis priesinosis saugumiečiams. 1976 m. gruodžio mén. surakintas antrankiais, net kelių KGB karininkų lydimas, iš koncentracijos lagerio specialiu lektuvu buvo nuskraidintas į Šveicariją ir iškeistas į Čilės komunistų lyderį Luisą Korvalaną. Tuomet visoje Sovietų sąjungoje skambėjo ironiškas kalambūras: „Ir išmainė chuliganą į Luisą Korvalaną“...

Kodėl V.Bukovskis ryžosi dalyvaujti Rusijos prezidento rinkimų kampanijoje, nepalaužiamasis disidentas pareiškė: „Noriu suteikti žmonėms drąsos ir stiprybės. Noriu pasakyti, jog ne reikia bijoti. Mes visi bijojome tais laikais, kai galėjo bet kada sušaudyti. Noriu parodyt, jog nereikia pulti į neviltį. Tada mūsų buvo dar mažiau ir priesas buvo nepalyginamai stipresnis. Mes vis dėlto laimėjome. Bent tiek, kad išlikome gyvi. Todėl ir dabar privailegiuose nenuleisti rankų. Antraip, atsidursime vėl toje pačioje duobėje, kuriuoje buvome ilgus dešimtmiečius.“

Visiškai aišku, kad Rusijos prezidento, kaip ir neseniai vykė Rusijos Valstybės Dūmos rinkimai, vyks pagal tą patį scenarijų: kraštų ir sričių gubernatorai, autonominų respublikų prezidentai lenktyniaus tarpusavy, kas įbalsadėžes sumes daugiau balsų. Dūmos rinkimai parodė, kad taip „sociališkai“ lenktyniaujant, už Kremliaus kandidatą surinkti 98–99 proc. visų rinkėjų balsų – vienas juokas. Tai pademonstravo kai kurių sričių, kuriose už „Vieningosios Rusijos“ kandidatus „balsavo“ net... 100 proc. rinkėjų, o kai kur – ir daugiau, gubernatoriai. Pats Stalinas tokio aktyvumo pavydėtų!

Jonas BALNIKAS

Anelė BICKIENĖ papasakojo, kaip jų krašte – Kėdainių valsčiuje, Peiksvos, vėliau – Biškų kaime, kūrėsi partizanu būriai ir kovojo su okupantu.

Tuojo po karo mano vyras Boleslovas Bička pirmą kartą susitiko su partizanais Užvalkių miške. Ten keli vyrai éjo sargybą. Isikalbėjo. Matyt, mano Boleslovas buvo iš tų, kuriais pasitikima iš pirmo žvilgsnio, ir vyrai jį įsileido į savo aplinką. Po kurio laiko vyrai lankydavosi mūsų namuose. Mes juos pamaitindavome, įdédavome maisto, drabužių, vaistų. Jų parūpindavo Kėdainių ligoninės chirurgas Kriščiūnas.

Iš mūsų kaimo buvo tik du partizanai – Pranas Plančiūnas-Valteris ir Verikas-Pomidoras. Ir né vieno stribio. Gal todėl pas mus dažnai lankydavosi kovotojai iš Šėtos, Lančiūnavos, Stasynės, Ramygalos. Kartais su savo vyrais ateidavo ir partizanų būrio vadasis Vaupštasis-Paukštėlis.

Kėdainių stribai dirbo labai uoliai – dienomis ir naktimis lankydavosi pas gyventojus, kartais kurioje nors sodyboje net nakvadavo. Kartą pavasario pas mus užėjo stribų vadas Buchtijarovas su keiliais stribais. Patys uždarė langines ir įsaké visus pamaitinti. Išpylę iš batų vandenį, stribai sugulé ant suolų ir grindų. Užmigo. Stribų vadas atsigulé į lova šalia mano 80-mečio uošvio.

Prisimenu vieną linksmą atsitikimą. Pas pamiskėje gyvenantį Vackonį buvo suimtas iš Galikantų kaimo užsu-

kęs partizanas Liudas Virbickas. Jį tardė Surviliškio stribynėje, vėliau Babėnų miško keliu vėžė į Kėdainius. Buvo ketvirtadienis – turgaus diena. Moterys, eidamos į turgų, parodė turinčios butelių degtinés ir sustabdė mašiną. Lydėjusieji sulaikytajį greit nusitašė. Liudas Virbickas be vargo iššoko iš mašinos ir kirsdamas miškelį, vėliau – Nevėži, pasitraukė pas giminaitį Antaną Sidlauską.

Kaimo žmonės kal-

A.Bičkienės tévo Jono Morkūno šeima. Tomsko sritis. 1953 m.

B.Bičko sesuo Julija Zutkienė su vaikais tremtyje Krasnojarsko krašte

Anelė Bičkienė su artimaisiais per garbingo 90-ojo jubiliejaus švente

bėjo, kad Virbickas užverbuo-
tas. Kartą, kai namuose nak-
vojo sovietai, naktį tyliai pa-
sibeldé į langą. Pravėrusi lan-
gelio orlaidę pamačiau Vir-
bicką. „Bék, – tariau jam, –
pas mus rusai“. – „Kur aš bég-
siu... įsileisk, aš neužverbuo-

tas,“ – sakė jis. Kai atsibudo
vadas ir émė klausinéti, su-
kuo kalbėjausi, pamelavau,
kad iš Kėdainių turgaus grí-
tantis žmogus pasiklydo ir tei-
travosi kelio Atkočiūnienės
namų link. Pradėjo mane tam-
pyti, klausinéti, kodėl jū nepa-

žadinau. Sakiau, jog pagailéjau
pavargusius žadinti. „Žinau, tai
buvo Virbickas,“ – sakė vadas.
Atsakiau, gal ir Virbickas, aš
jo nepažįstu. Visi sukilo, pa-
ruošė ginklus. Vadas paémé
mūsų trejų metų mergytę, lai-
kė ją priešais save, kad iš lau-

Boleslovas Bička

kojo neperšautų. Po valandos visi išejo. Vakare sugrižęs pasakė: „Tai buvo Virbickas“. Po kurio laiko stribai su Virbicku susitiko. Jis gyvas nepasidavė, paskutinių šovinių pasiliko sau.

Supratę, kad stribus nuo „grobio“ galima nuvilioti degtine, kartą taip ir padarēme. Tévelio pakviesti vieną vakara atėjo į namus keli partizanai ir vadas Bronius Karbočius-Bité. Staiga pamatėme, kad iš kaimo ateina stribai. Vyrai pasislépė bunkeryje, aš atnešiau degtinés ir juos pa-
vaišinau. Tada susišaudymo nebuvvo, stribai mūsų namus paliko ramybę.

Kartą į kaimą atvažiavo daug kareivių. Jie suémé ne-
mažai vyrių, tarp jų – ir mano
vyra Boleslovą. Kai norėjau
iuduoti jam maisto, šautuvobuo-
žegavau per galvą. Laimei, kad
tai nepakenkė mano kūdikiui,
kurį nešiojau po širdimi.

Iki šiol iš atminties neiš-
blėso žiaurus ižyklis Peiksvos
kampe, Antano Sereikos na-
muose.

(keliamas į 8 psl.)

Retas prieškario Švėkšnos miestelio ir jo apylinkių gyventojas žinojo tikrąją to žmogaus pavardę, nors ji ir buvo išrašyta parduotuvės savininko iškaboje. Visi sakydavo: Saliamono namas, Saliamono parduotuvė.

Saliamono Demikio šeima buvo gausi: tévai ir penketas vaikų. Visus juos tévai norėjo išauklėti dorais, išsilavinusiais žmonėmis.

Vyriausias sūnus Vytautas Nepriklausomos Lietuvos laikais tapo lakūnu. Retkarčiai skrisdamas virš Švėkšnos, ties tévų namais pamuojuodavo lėktuvo sparnu. Vyresnioji duktė Liucija tapo medicinos sesele ir daug metų dirbo Kaune. Jaunesnieji vaikai – Julius, Karolina ir Gedeonas lankė priešinės mokyklą, vėliau – Švėkšnos „Saulės“ gimnaziją. Tévas vertėsi prekyba, motina maitindavo viengungius Švėkšnos inteligenčius: mokytojus, valsčiaus tarnautojus.

Šios darnios šeimos gyvenimą, kaip ir daugelio, sujaukę 1940 metai. Tévas neteko parduotuvės, nacionalizavos namą. Vytautas vengė pasirodyti tévų namuose. Šeimą nuo pirmosios tremties išgelbėjo prasidėję Antrasis pasaulinis karas. Jis Demikui šeimai atnešė pirmąsias netektis: 1942 m. vokiečiai pagavo ir į „liuvtavafés“ tarnybą išvežė sūnų Juliją. Jo niekas daugiau nematė. Karo metais dingę ir Vytautas.

Siaubingiausia diena, kuri teko išgyventi šiai šeimai, – 1946 m. vasario 18-oji. Švėkšnos valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkė iš „Saulės“ gimnazijos septintos klasės iškvietė Karoliną ir Gedeoną Demikius. Namus jie rado apsuptus kareiviu, iš lovos buvo pakelta tuo metu sirgusi motina. Susijaudinęs tévas norėjo išgerti žolelių užpilo, tačiau vykdomojo ko-

miteto pirmininkė išmušė butelių iš jo rankų. Buvo įsakyta nedelsiant susiruošti kelionei į Sibirą. Nors Kaune gyvenusi duktė Liucija nebuvo įtraukta į tremiamujų sąrašus, bet tuo metu buvo atvykusios sergančios mamos, tad savo artimųjų nepaliko ir važiavo kartu.

Po ilgos kelionės šaltuose vagonuose Demikų šeima atsidūrė Šiaurės Urale. Jaunesni šeimos nariai buvo nusiūsti miško darbams: kirsti medžių, plukdyti, vežti... Dirbančių asmenys parai gaudavo po 600 g duonos, o seneliai – nėko. Bado šmékla 1947 m. nusinešė į kapus tévą Saliamoną Demikį. Jaunesnieji guldayo ir keldavosi su viena mintimi: kur gauti plutele duonos. Aliantis darbas ir badas sekino žmones. Ne vienas iš bado ištino, nebegalėjo eiti į darbą. Sėlino mirlys. Medikų komisija nustatė, jog visa tai – išba-

do. Žmonės buvo „perduoti“ kitam šeimininkui – šviesiųjų metalų metalurgijos įmonėi ir išgabentų už kelių šimtų kilometrų į aluminio rūdos šachtas. Maistas čia buvo geresnis, duonos davinį jau skyre ir seneliai. 1949 m. šachto griūtis sužeidė ten dirbusį Gedeoną. Kai po kurio laiko jis įstraukė gelbėtojai, vyriškis buvo be sąmonės, kūnas nusėtas juodai mélynomis dėmėmis. Laimei, kaulai buvo sveiki. Pagijęs jis su serimi dirbo akmens skaldykle, plytinėje.

1952 m. ant sūnaus Gedeono rankų mirė motina. Jos paskutinė valia – jei kada nors vaikams bus lemta grįžti į Lietuvą, kad ir jos kaulelių nepaliktų Sibiro žemę.

1959 m. trys Demikų vakių grijo į Lietuvą. Nelengva buvo įsikurti, tačiau gyvenimas éjo pirmyn. Liucijai pavyko apsigyventi Kaune, Gede-

onas tapo Šilutės autotransporto įmonės vairuotoju, gavo darbo ir Karoliną. Gedeonai 1960 m. sukūrė šeimą, su žmona užaugino sūnų Gediminą. Tik naktimis Gedeoną kamuodavo košmarai, vis sapnuodavo mamą...

Atgimimo metais jis su sūnumi Gediminu nuvažiavo į šachtininkų miestelį, slapčia iškasę motinos palaikus ir parsivežę palaidojo Švėkšnos kapinėse. Tévo kapo, likusio už 600 km nuo mamos palaidojimo vietas, nerado né ženklo, viskas buvo sulyginta su žeme.

Prieš keletą metų Švėkšnos kapinėse palaidota Liucija, pernai klastinga liga vieną po kito nusinešė ir Gedeoną bei jo žmoną Stasę. Jie atgulė Amžinojo poilsio Švėkšnos kapinėse. Karas, komunizmas ir fašizmas išdraskė didele ir darnią Saliamono Demikio šeimą. Išėjusių liudeti liko tik 81 metų Karolina.

Edmundas ŠMITAS

Vytautas JUODSNUKIS, Laisvės kovų dalyvis

Šventų Kalėdų įvykiai, kautynės

Pabaiga.**Pradžia Nr. 47-48 (781-782)**

* * *

Tauro apygardos vadadas plk. Antanas Baltūsis-Žvejas labiausiai pergyveno dėl neseniai paskirto Kęstučio rinktinės vado Prano Kučinsko-Ainio, Apynio, g. 1918 m., žūties. Nuo 1945 m. pradžios partizanas Klevas, Apynys buvo energingas, sumanus organizatorius, drąsus karys. 1945 m. balandžio 24 d. atvykės kaip DLA Kęstučio štabo atstovas į Prienų šilą, susitiko su buvusio girininko Vinco Senavaičio-Siaurio, Žaliavelnio partizanų grupė. Sutarė grupę pavadinanti Geležinio vilko pulko 8 kuopa, pasirašė Prienų būrio viršininkų susirinkimo nutartį: „Numatytas kuo pos veikimas ateityje. Paskirti nauji viršininkai: kuopos orientacijos viršininku lieka Siaurys, kuris įėjo orientacijos višininko pareigas ir žuvusio būrio vado ltn. Briedžio metu. Vadovavimo būrio vadu paskirtas Klevas, Apynys, kuris laikinai eina ir kuopos vadu pareigas; pirmo būrio vadu paskirtas Rickus, būrininku – Dešinys, antro būrio vadu paskirtas Perkūnas, būrininku – Anbo“. Pasiraše Siaurys, Apynys, Rickus.

Lietuvos puskarininkio P. Kučinsko-Apynio tolimesnė, kaip dalinio vado, veikla pastebimų pokyčių dalinyje neįnešė. 1946 m. gegužė Apynys buvo paskirtas vadovauti Igliškelių partizanų grupei, dalyvavo keliose kautynėse, buvo sužeistas. 1946 m. rugėjo 10 d. Apynys buvo paskirtas GVRN štabo Ūkio skyriaus viršininku. 1946 m. pabaigoje Apynys buvo perkeltas į Šarūno rinktinę. 1947 m. vasarį paskirtas Šarūno rinktinės vadu. 1947 m. birželį Apynys pakėlė Aino slapyvardžiu paskirtas Tauro apygardos Kęstučio rinktinės vadu. 1947 m. gruodžio pradžioje MGB suimto partizano Varžuko-Šturmo išduoti, šv. Kalėdų pirmą dieną Kybartų ir Alvio MGB karinių dalinių apsuptyje viešintys Sardokų kaimo gyventojo Juraičio sodyboje kautynėse žuvo: Pranas Kučinskas-Ainis, Apynys, Klevas, Kęstučio rinktinės vadasis ir vado adjutantas (tapatybė ne-nustatyta).

* * *

1947 m. Kūčių dienos pietę Šakių MGB operatyvinė grupė, nurodžius MGB agentams „Peiliui“ ir „Alfonсу“, Bagdžių kaime besitru-

kiantį iš Agotos Kuncienės sodybos nukovė Žalgirio rinktinės 37 kuopos 3 būrio vadą Kostantiną Naujokaitį-Tautmyli, g. 1907 m., iš Švarplių kaimo.

Šv. Kalėdų pirmą dieną MGB kpt. Perevalovo vadovaujama emgiebistų grupė ir gausios kariės pajėgos, atsekę partizanų paliktais pėdsakais, apsupo Liepaloto k. Juozą Kuncaičio sodybą. Veržiantis iš apsuptyes, atkakliose kautynėse žuvo Tauro apygardos

jų „Gražučio“ ir „Beržio“ pranešimais.

KGB archyvuose, agentūrinėje byloje Nr. 41/64, 393-395 psl. yra įrašas: „Agentą „Kardą“ priėmė Prienų MGB viršininko pavaduotojas plk. Korniuchin ir pats viršininkas pulk. Ševčenko. Įsitikinę agento „Kardo“ pranešimų pagrįstumu ir sužinojus, kad pas Žukauską ruošiamos Kalėdų švenčių vašės, nutarta banditus suimti. [...] Gavę LRSR Valstybės saugumo ministro gen. mjr. Kapralov sankciją, nutarta agentui „Kardui“ duoti preparato „22“, kad užmigdytų atėju sius banditus.

Gruodžio 25 d. į Prienų aps. MGB štabą atėjusiam agentui „Kardui“ buvo įduotas su preparatu „22“-„Neptun“ paruoštas gérimas. Vakare, 22 val., į Vartų kaimą išvyko Prienų MGB viršininko pavaduotojo plk. Možajevo ir Sau-gumo valdybos 2-N MGB 2 skyriaus 1 dalies viršininko pavaduotojo kpt. Sviridenko vadovaujamą karinių dalinių grupės. Daliniai pasiskirstė grupėmis 1,5 kilometro atstumu nuo Žukauską sodybos. Sugulę pasalose laukė agento „Kardo“ signalo. Kita grupė laukė už 100–150 metrų nuo sodybos. Tyrojo tirštas rūkas. Arčiausiai sodybos buvusi Balbieriškio MGB viršininko ltn. Šmotavičiaus vadovaujama čekistų smogikų grupė, nesulaukus sutarto signalo, 24 valandą blokavo sodybą. Pirmą valandą nakties čekistai ir smogikai įėjo į A. Žukausko trobą ir suėmė preparatu „22“-„Neptun“ užmigdytus Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vadus: Praną Kleizą-Rytį, g. 1927 m., iš Pakampiškių k., laikinai einantį rinktinės vadu pareigas, Kazį Urbanavičių-Žaibą, g. 1925 m. Dūmiškių k., rinktinės štabo Žvalgybos ir Tiekiimo sk. viršininką, Stasių Marčiulyną-Lapiną, g. 1924 m. Ringėnų k., Geležinio Vilko rinktinės štabo Ryšių sk. viršininką.

Partizaną Praną Jurgilą, g. 1930 m., iš Panovų k. čekistai sužeidė ir paėmė gyvą. Partizanas Vytautas Greičius-Šrausas, g. 1924 m., iš Pliešniškių k. lengvai sužeistas pasitraukė.

* * *

1948 m. Kūčių naktį ir abi šv. Kalėdų dienas Tauro apygardoje partizanų aukų išvengta.

* * *

Ypačskausmingos Geležinio Vilko rinktinės partizanams buvo 1949 m. šv. Kalėdos. Prienų KGB operatyvinis skyrius, remdamasis agento „Kardo“ pranešimu, „nustatė, kad Vartų kaime pas ginaitį Žukauską dažnai lan-kosi Geležinio Vilko rinktinės štabo darbuotojas Žaibas. Tai sutapo su slaptų praneš-

Paimta: vienas pistoletas, vienas kulkosvaidis, du užsieninės markės pistoletai, du automatiniai rusiški šautuvalai, dvi rankinės granatas, 194 šoviniai ir 2200 rublių.“

1950 m. kovą Lukiskių kai-lėjimo 313 kameroje paskel-bės man RSFSR „trojko“ nuosprendj, čekistas prasita-re: „Tvojim druzjam – Rytys, Žaibas ir Lapinas, vynesion smertnyj prigovor, bez obža-lovanje“ (tavo draugams – Rytui, Žaibui ir Lapinui, pa-skelbtas neapskundžiamas mirties nuosprendis).

Didysis teroras

1936–1938 metų dokumentų ir įvykių kronika

Pabaiga.**Pradžia Nr. 47-48 (781-782)**

žmonių. Tuo pačiu metu iš Tolimųjų Rytų buvo deportuota 10 tūkst. kinų, lenkų, vo-kiečių, charbino repatriantų.

Spalio 11 d. išleista NKVD direktyva „Apie kurdų iškel-dinimą iš Azerbaidžano į Kazachstaną“.

Spalio 1 d.–lapkričio 5 d. NKVD direktyva įsakė arti-miausiomis dienomis opera-tiviai sunaikinti bažnytinį ir sektantinių kontrrevoliucinį aktyvą. Artėjant Aukščiausiosios Tarybos rinkimams įsa-kyta visus asmenis areštuoti, tarp jų ir bandžiusius skleisti kenkėjiskas nuotaikas.

Lapkričio 4 d. išleista NKVD direktyva „Apie pasi-ruošimą operacijai tarp nusi-kalstamų klajojančių čigonų“.

Lapkričio 30 d. – NKVD direktyva „Apie masinę represinę operaciją pagal „Latvijos šnipinėjimo liniją“. Visų pirma represavo politinius emigrantus, perbėgelius, įvai-rių klubų aktyvistus. Buvo nu-teista 21,3 tūkst. žmonių, iš jų 111 071 – sušaudyta.

Gruodžio 11 d. išleista NKVD direktyva „Apie ma-sinių represijų taikymą gra-kams“. Areštuotieji buvo kaltinami šnipinėjimu ir na-cionalistine veikla. Pagrin-diinis smūgis teko graikų kolonijoms Pietų Rusijoje, Už-kaukazėje, Kryme. Pagal „graikų liniją“ buvo nuteisti 12 557 žmonės, iš jų 10 545 – sušaudyti.

Gruodžio 14 d. – NKVD direktyva „Apie represijas pagal „latvių liniją“. Represijos pasiekė ir suomių, estų, lietu-vių, bulgarų perbėgelius. Pa-gal „estų liniją“ buvo nuteisti 9 735 žmonės, iš jų 7 998 – sušaudyti. Suomių nuteista 11 066 žmonės, iš jų 9 078 – sušaudyti.

1938 m. sausio 9 d. patvir-tintas NKVD cirkularas „Apie masines operacijas transporте“. Reikalauta paša-linti visą likusį buožių ir anti-sovietinį „elementą“, pilnai įvykdyti įsakymų dėl represi-jų priemonių lenkams, vo-kiečiams, charbiniečiams, lat-viams, suomiams, rumunams ir kitims, reikalavimus.

Sausio 11–20 d. įvyko VKP (b) CK plenumas. Buvo svarstomas klausimas „Apie partorganicacijų kladidas šali-nant komunistus iš partijos gretų“. Sausio 9 d. Politbiuras buvo nuteistas, kad Kuiybėvo srityje 30 partinių organizacių likvidavimą, kuriam vadavo P. Postyšėvas, pripažin-ti politiškai kenksmingu ir provokaciniu. Plenumas nu-tarė ryžtingai užkirsti kelią masiniam komunistų šalini-mui iš partijos.

(keliamai į 6 psl.)

V.Juodsnukis ir bendražygis Buzas prie paminklo žuvusiems partizanams

Didysis teroras

(atkelta iš 5 psl.)

P. Postyšėvas buvo pašalintas iš kandidatų į Politbiuro narius (netrukus areštotas ir sušaudytas). I jo vietą išrinktas N. Chruščiovas.

Sausio 21 d. patvirtintas NKVD cirkuliaras, draudžiantis kalėjimų administracijai leisti kalinių pasimatymus, siuntinius, išduoti pažymas apie kalinio buvimo vietą, susirašinėti ir kalbėtis su kalinių giminėmis.

Sausio 31 d. išleistas Politbiuro nutarimas apie „buožių operacijos“ tėsimą ir papildomus „limitus“ 22 SSRS regionuose (57,2 tūkst. žmonių, iš jų pagal 1-ają kategoriją 480 002 žmonės). Nutarime nurodyta dėl operacijos pratesimo iki 1938 m. balandžio 15 d. ir lenkų, latvių, vokiečių, estų, suomių, graikų, iraniečių, charbiniečių, kinų ir rumunų šnipų diversinio kontingento sunaikinimo. Tokia pati „operacija“ įvykdėta tarp bulgarų ir makedoniečių.

Vasario 1 d. išleistas Politbiuro nutarimas dėl papildomų Tolimųjų Rytų lagerių limitų – 12 tūkst. žmonių pagal 1-ają kategoriją.

Vasario 5 d. atidaryta antroji miško lagerių eilė – Viatkas, Krasnojarsko, Onežos, Severo Uralo, Unžensko, Usolės DPL.

Vasario 16 d. išleista NKVD direktyva dėl masinių represijų taikymo pagal „afganų liniją“. Privalėjo būti areštuoti politiniai emigrantai, perbėgėliai, afganų kolonijų seniūnai, religinių sektų vadovai, reemigrantai, visi asmenys, susiję su diplomatinėmis tarnybomis. Pagrindiniai areštai vyko Turkmenijos ir Uzbekistano SSR. Represinė kampanija vyko kaip „nacionalinės operacijos“. Buvo nuteisti 1 557 žmonės, iš jų 366 – sušaudyti.

Vasario 17 d. – Politbiuro nutarimas dėl papildomo „buožių operacijos“ limito. Ukrainoje represuota 30 tūkst. žmonių.

Vasario 23 d. išleista NKVD direktyva dėl foto-nutraukų klijavimo pasuose, siekiant išaiškinti besislapsstančius asmenis. Minske buvo išaiškinta 122 perbėgėliai, 17 politinių emigrantų, 644 užsieniečiai.

Birželio 24 d. – Liaudies gynybos komisariato direktyva dėl vokiečių, latvių, lenkų, estų, lietuvių, suomių, rumunu, korėjiečių ir kitų tautybių žmonių šalinimo iš Raudonosios armijos.

Liepos 31 d. Politbiuras patvirtino papildomą „buožių operaciją“ – „limitą“ Tolimie-

siems Rytams (15 tūkst. žmonių – 1-ajai ir 5 tūkst. žmonių – 2-ajai kategorijai).

Rugpjūčio 22 d. vietoj M. Frinovskio pirmuoju Viadas reikalų Liaudies komisaro pavaduotoju paskirtas L. Berija.

Rugpjūčio 27 d. – NKVD cirkuliaras „Apie vienpusišką santuokos nutraukimą“. Leista asmenims, esantiems laisvėje, vienpusiškai nutrauki santuoką su kalinčiu sutuoktiniu.

Rugpjūčio 29 d. Politbiuras išskyre paskutinį „limitą“ „buožių operacijai“: 3 tūkst. žmonių Čitos srityje.

Spalio 8 d. patvirtintas Politbiuro sprendimas dėl naujos arešto, prokurorų priežiūros, tardymo tvarkos. Tai pirmas simptomas, kad artėja masinių represijų atoslūgis.

Spalio 17 d. išleistas VKP (b) CK ir Liaudies komisarų tarybos nutarimas „dėl areštų, prokurorų priežiūros, tardymo“. Nutraukta represinė visų ypatingųjų teismų veikla, uždraustos masinės operacijos. Areštai galimi tik su prokuroro sankcija. Grąžinta ankstesnė tvarka, kai teisminiai nagrinėjimai derinami su ūkinėmis ir partinėmis organizacijomis.

Lapkričio 22 d. vietoj Viadas reikalų liaudies komisaro N. Ježovo paskiriamas L. Berija.

Lapkričio 26 d. NKVD įsakymas Nr. 00762. Panaikinti visi įsakymai ir direktyvos dėl masinių represijų taikymo. Visos baudžiamosios bylos perduodamos į teismus ir „Ypatinguosius pasitarimus“. Deklaruotas socialistinio teisingumo normų surėjimas.

Didžiojo teroro statistiniai duomenys

Pagal bylas, kurias nagrinėjavo valstybės saugumo organai, areštuota daugiau nei 1,71 mln. žmonių. Nuteista per 1,44 mln. žmonių. Sušaudyta ne mažiau 725 tūkst. žmonių.

Per tą patį laikotarpį milicijos „trejkės“ sistemoje nuteista daugiau nei 400 tūkst. žmonių. Ištremta arba deportuota 200 tūkst. žmonių. Nuteista bendros teismų jurisdikcijos tvarka apie 2 mln. žmonių.

Tuo metu teroro bangą aplenkė Lietuvą. Tačiau nusvilio sparnus patikėjusieji „Stalinio saule“. Rūsti kronika netik užfiksavo įvykius, jis moko ir perspėja.

Pagal „Memorialo“ spaudo parengė Jonas LUKSÉ

Sveikiname

Metai ateina,
metai išeina –
Lieka darbai
dideli...

Sveikiname ilgametį LPKTS Palangos filialo tarybos pirmininką Petrą GABRĘNĄ garbingo 80-ojo jubiliejaus proga.

Sveikatos, laimės, ilgų ilgų metų!

Buvę tremtiniai iš Palangos

O metai –
lyg nuo kalno bėga
per rudenio gelsvus lapus,
žolynais vasarą,
per baltą sniegą,
per svaigų nerimą,
pro ilgesio vartus.
Kai nežinai, kas laukia,
kas dar bus
pasveikini kaskart
kiekvieną rytą
saulėtekio rasom sulytą
ir suprant –
pati didžiausia šventė –
iš naujo
kas akimirką gyvent.
(Audronė Dirsienė)

Sveikiname LPKTS Siaulių filialo pirmininką Vytautą DEVEIKI garbingo 80-ojo jubiliejaus proga.

Linkime stiprios sveikatos, Dievo palaimos, gražių, prasmingų gyvenimo metų.

LPKTS Siaulių filialo taryba

Metų plunksna

rytas“ žurnalistei Birutei Vyšniauskaitei.

Susirikusiesiems buvo priplatita vaizdo medžiaga „Žiniasklaidos atstovai krašto apsaugos sistemoje“ bei fotografijų paroda „Žiniasklaidos atstovai kariuomenėje“.

Didžiuojamės, kad į šį renginį buvome pakvieti ir mes – „Tremtinio“ atstovai. Mūsų savaitraštį, kaip puoselėjantį Lietuvos kariuomenės istoriją ir šiemet aktyviausiai bendradarbiavusį su LK Karinėmis oro pajėgomis, ministerijai pristatė S-5 Civilių ir karių bendradarbiavimo skyriaus vyriausasis specialistas kapitonas Gintautas Deksnys. Ačiū jam. Nors „Metų plunksna“ apdovanoti nebuvome, bet likome patenkinti atminimo dovanėlėmis, parodytu dideliu dėmesiu ir neabejinguju „Tremtinui“.

„Tremtinio“ inf.

Žurnalistus pasveikino ir jų darbus įvertino krašto apsaugos ministras Juozas Olekas ir Lietuvos kariuomenės vadas gen. ltn. Valdas Tutkus
Jolitos Navickienės nuotr.

Pilielinio ugdymo konferencija mokytojams

Gruodžio vidury Tauragės savivaldybės administracijos salėje apskrities istorijos mokytojams buvo surengta konferencija pilietinio ugdymo tema. LGGRTC Atminimo programų skyriaus vedėja Dalia Rudienė skaitė pranešimą temą „Pokario istorija jaunimui“, iliustruotą filmuota medžiaga. Genocido ir rezistencijos departamento Istorinių tyrimų programų skyriaus vedėja Edita Janakauskienė mokytojus supažindino su Kęstučio apygardos partizanų kovomis, pateikė skaičių, vykusią kovą epizodus. Mokytojams ir mokiniams tai buvo ypač įdomu, nes Tauragė – buvusios Kęstučio partizanų apygardos centras. Svečio iš Jonavos, LP Prezidento patarėjo tremtinį ir politinių kalinių klausimais Edmundo Simanaičio tema – „Ginkluoto pasiprie-

šinimo ištakos ir teisiniai aspektai“. Pranešėjas auditorija išsamiai supažindino su sovietmečiu vyrausiomis Lietuvai priešiškomis tendencijomis. LPKTS pirmininko pavaduotojas Gediminas Uogintas prisiminė ir kitų lietuvių išgyvenimus tremtyje.

Konferencijoje dalyvavo partizanai – dim. plk. Leonas Laurinskis-Liūtas, Ona Lečinskaitė-Akacija (Švedėnė). Jie papasakojo sunkiausius kovų su raudonaisiais okupantais epizodus, prisiminė tuo metu išgyventų istoriją. Leonas Laurinskis pasaikojo apie kautynes, kurių metu žuvo trys jo draugai, o jis pats sunkiai sužeistas kurį laiką gulėjo pelkėje. Slapta nuvežtas į partizanų bunkerį, ilgai buvo gydytas. L. Laurinskis partizanų gretose praleido aštuonerius metus, tačiau buvo išduotas ir 16 metų išbu-

vo sovietų kalėjimuose ir lajeriuose. Buvusio politinio kalinių prisiminimai sujaudino mokytojus ir mokinius. Jie atsistoję ilgai plojo Laisvės kovą dalyviui, taip pagerbdami jo kovą ir garbingą preitį. Apie sunkią partizanės dalią prisiminimais pasidalijo Onutė Leščinskaitė-Akacija.

Konferencijoje dalyvavo tik tauragiškiai, iš apskrities rajonų – Jurbarko, Šilalės, Pagėgių savivaldybių neatvyko né vienas. Gal jie laukė atskiro Švietimo ir mokslo ministrės pakvietimo?

Džiugu, kad jaunimas lankosi Tauragės kovų ir kančių istorijos muziejuje, kuriame išsamiai susipažista su tremtinių, politinių kalinių ir Lietuvos partizanų kovos istorija.

Pranas RINDOKAS,
LPKTS Tauragės filialo pirmininkas

Bendraminčių susitikimas

Praėjusiais metais grupė Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotojų ir aktyviausių talkininkų apsilankėme Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje. Kartu su mumis iš Lazdijų atvyko įkurtą tremtinių muziejaus (darbar Kraštotoyros muziejaus padalinio) darbuotoja A. Bagdanavičienė.

Suvalkiečiai mus sutiko labai svetingai. Susipažinome su muziejaus ekspozicijomis, aplankėme sovietinio genocido aukoms pastatytus paminklus, represijų vietas. Pabendravome, pasikeitėme nuomonėmis apie mūsų muziejų aktualijas. Pritarta minčiai, kad būtų tikslinga sukiesti konferenciją ir aptarti, apibendrinti bei viešumon iškelti tremtinių ir politinių kalinių įkurtų muziejų problemas.

Grįždami namo aplankėme Kalniškės mūšio vietą. Mūsų ekskursijos vadove buvo Kalniškės kautynių dalyvio

Lazdijų, Druskininkų ir Marijampolės muziejuje darbuotojų grupė Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremtinių muziejuje

Autoriaus nuotrauka

A. Aleškevičiaus duktė A. Bagdanavičienė. Ji suteikė informacijos apie mūšį, papasakojo, kas daroma, kad šios vienos aplinka būtų sutvarkyta.

Išvykos dalyviai buvo patenkinti ekskursija, suteiku-

sia galimybę atsipalaiduoti, pabendrauti su bendraminčiais, pagimdžiusia naujų minčių, kaip toliau eiti pasirinktu keliu.

Gintautas KAZLAUSKAS

Šeduvoje įamžintas Prisikėlimo apygardos partizanų atminimas

Praėjusiais metais Laisvės aikštėje, Šeduvoje, atidengtas paminklas Prisikėlimo apygardos partizanams. Paminklo autorai: skulptorius Romanas Kazlauskas, architektai Arūnas Eduardas Paslaitis ir Viktorija Paslaitytė. Tai bendras Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro bei Radviliškio rajono savivaldybės darbas.

Paminklas Prisikėlimo apygardos partizanams, įamžinančius visus šioje apygardoje kovojušius ir žuvusius Lietuvos partizanus, pastatytas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro iniciatyva, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Atminimo ženklių, simbolių ir paminklių genocido aukoms ir asmenims, represuotiemis už pripriešinimą okupaciniams režimams, programa.

Tai dar vienas paminklas, skirtas Lietuvos partizanų apygardoms atminti. Jau įamžintos šios apygardos: Algimanto – Troškūnuose, Anykščių r., Didžiosios Kovos – Gelvonuose, Širvintų r., Tauro – Marijampolėje, Žemaičių – Telšiuose, Vycio – Vadokliuose, Panevėžio r.

Viktorija MOLIENĖ

\$ kelbimas

Sausio 5 d. (šeštadienį) 11 val. Kėdainių muzikos mokykloje (Didžioji g. 43) įvyks LPKTS Kėdainių filialo narių atskaitinis susirinkimas. Turėkite nario pažymėjimą.

Galėsite užsipernumeruoti „Tremtinį“, sumokėti nario mokestį. Po susirinkimo pasivaišinsime atsineštomis vaišėmis. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Sausio 6 d. (sekmadienį) 14 val. LPKTS Šiaulių filialo nariams ir jų vaikaičiams Šiaulių miesto kultūros centre (Aušros al. 31) organizuojamas šventinis renginys „Naujametinė eglutė“. Kvietimus prašome atsiimti iki 2008 m. sausio 4 d. LPKTS Šiaulių filialo būstineje (Žemaitės g. 43, Šiauliai) darbo dienomis 10–14 val.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Užjaučiamame

Nežadinkit manęs nei ašara,
nei sielvarto rauda,
Aš pavargau ir pailsėti noriu.
Palaiminkite Amžinajį miegą
Sventą giesmę
ir Viešpaties malda.

Dėl

Benedikto RUŽGIO

mirties nuoširdžiai užjaučiamame žmoną, vaikus, broli, seserį bei jų šeimas.

Stanislava Dausynienė,
Valerija Stropienė,
Zofija Tubutienė
Gargždai

Petras Česnakas

1920–2007

Gimė Radviliškio r. Veriškių k. 1946 m. už politinę veiklą buvo nuteistas ir išvežtas į Intos lagerius. Grįžęs iš lagerio 1949 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Tuluno r. Tremtyje sutiko likimo draugę Genovaitę ir 1952 m. vedė. Su žmona pragyveno 55 m., užaugino tris vaikus. Dirbo statybose.

Palaidotas Radviliškio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamame žmoną, vaikus ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

ILSEKITĖS RAMYBEJE

Marija Naikauskaitė-Deksnienė

1928–2007

Gimė Pakievičės k., Kelmės r., ūkininkų šeimoje, auginusioje šeisis vakius – tris dukteris ir tris sūnus. 1941 m. šeima ištremta į Altajaus kraštą, 1942 m. – į Jakutiją. Bykovo Mysą, dirbo žvejų artelėje. Ištekėjo už tremtinio. 1960 m. grįžo į Lietuvą. Gyveno Kaune.

Palaidota Kauno Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamame gimines ir artimuosius.

Lapteviečių broliai

Ona Budreikaitė-Katilienė

1928–2007

Gimė Panevėžio r. Daniūnų k. ūkininkų šeimoje. Tvarkingai prižiūrėjusi savo 19 ha ūkių šeima 1949 m. buvo ištremta į Irkutsko sr. Berdnikovo gyvenvietę. Onutė pačioje jaunystėje buvo priversta dirbti sunkius miško ruošos darbus. Ten ji susipažino su tremtinio Juozu, sukūrė šeimą ir 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsistoję Kauno r. ilgai ir sunkiai kūrėsi, kol pagaliau Vaišvydavoje pasistatė savo būstą. Dirbo Žiegždrių ligoninėje. Buvo pareiginga LPKTS Kauno filialo narė.

Palaidota Šlienavos kapinėse.

LPKTS Kauno filialas

Antanas Sagaitis

1934–2007

Gimė Lepšinės k., Surviliškio valsč., Kėdainių aps., ūkininkų šeimoje. 1948 m. su tėvais ir broliu ištremtas į Krasnojarsko kr. Daurskio r. Malaškos gyvenvietę. Dirbo miško pramonėje. Į Lietuvą grįžo 1959 m., apsigyveno Kėdainiuose, sukūrė šeimą, užaugino dukterį.

Užjaučiamame žmoną, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Emilija Širmulytė-Žongolavičienė

1925–2007

Gimė Bakainių k., Surviliškio valsč., Radviliškio r., ūkininkų šeimoje, auginusio penkis vaikus. 1945 m. ištremta į Komiją. Grįžusi iš tremties apsigyveno Panevėžyje. Ištekėjo, augino sunū ir dukterį, kuriuos palaidojo mažus. Dirbo siuvykloje ir kompresorių gamykloje. Atkūrus Neprikalomybę išstojo į LPKTS. Buvo aktyvi tremtinių politinių kalinių choro „Likimai“ naudėjo ir bažnyčios chore.

Palaidota Panevėžio Šilaičių kapinėse.

Užjaučiamame globotines.

Choro „Likimai“ vadovai ir choristai

Petras Česnakas

1920–2007

Gimė Radviliškio r. Veriškių k. 1946 m. už politinę veiklą buvo nuteistas ir išvežtas į Intos lagerius. Grįžęs iš lagerio 1949 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Tuluno r. Tremtyje sutiko likimo draugę Genovaitę ir 1952 m. vedė. Su žmona pragyveno 55 m., užaugino tris vaikus. Dirbo statybose.

Palaidotas Radviliškio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamame žmoną, vaikus ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internte: http://www.lpkts.lt
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3560. Užs. Nr.

Kaina 1,40 Lt

Neramios dienos ir naktys

(atkelta iš 5 psl.)

Susirėmimo su stribais metu žuvo partizanai – Pranas Plančiūnas-Valteris, Petrasus-Tūbelis, A.Sereikos sūnus Bronius. Jie buvo užkasti Sereikų sode. Plančiūnas kiek vėliau rastas negyvas. Jo palaikus mano tévas kartu su partizanais palaidojo Šventybarščio kapinėse. Laidojimo apeigose dalyvavo kungas Švambaris. Dabar toje vietoje, kur vyko mūšis ir žuvo Vytautas Sereika, pastatytas paminklas. Sereikų sodybą tada sudegino, motiną išvežé į Sibirą, ligotą tévą išmetė laukan.

Mūsų šeimą taip pat paliebtė baudėjų ranka. Manovyras Boleslovas Bička, kaip politinis kalnys, kalėjo Kėdainių,

Lukiškių kalėjime, uošvius – Apoloniją ir Kazimierą Bičkas ištrémė į Sibirą. Aš, Anele Bičkienė, sūnus Jonas ir duktė Janina slapstėmės. Namuose niekada nenakvojau. Vaikai, kiek aprimus, éjo į mokyklą. Mokykloje jų klausinéjo, kur aš esu. Kol nebuvu šalta, slapsčiaus miške, nakvodaivau laukose ir pas patikimus žmones. Mirus Stalinui grížo vyras, parsivežéme pasligojusių uošvę. Pradéjome kurti gyvenimą. Mūsų trobos buvo sunaikintos, liko tik upelis Šaltupys. Tai buvo ženklas, kur stovéjo mūsų pastatai. Tévai iš Sibiro grížo 1957 metais. Gyvenimas tēsiasi. Daug artimųjų jau iškeliao Anapilin, liko tik prisiminimai, kurių nuotrupas parašiau.

Kiek liko ir liks mūsų suvereniteto ir laisvés

(atkelta iš 3 psl.)

Nêtgi atvirkšciai, Lietuvos Prezidentas nuogąstavo dël Estijos veiksmų. Baltijos Asambleja nesvarsto koncepcionalių likiminių klausimų, sprendžia vyriausybinių lygio reikalus. Mes kartojame seną klaidą – veikiame po vieną, ir tai lengvina mūsų prievertavimą ir nunykimą.

Čečénija yra mūsų bendras moralinis frontas dël tarptautinės teisės normų taimymo visoms tautoms. Ir kuo met Rusija reikalauja rusa-kalbių teisių monitoringo ir kolonizavimo pasekmų įteisinimo Baltijos šalyse, mūsų trys valstybės nekalba apie karinius Rusijos nusikaltimus Čečénijoje ir masinius žmonių naikinimus. Tai néra ne-priklasomos valstybės elgesys: mes bailiai aiškinamės ir teisinamės. Čia yra mūsų laisvés kelio galas, partizanų idėjos užmarštis, kultūros išblukimas.

Vakarų šalių politinio elito mentalitetas, intelektas ir erudicija rodo, kad turime jausti pavojų savo tapatybės išlikimui, savo tautos ir tauti-

nės valstybės egzistavimui ir šiuos interesus ginti. Kol Rusija lieja kraują Čečénijoje, kol totoriams uždraudė lotynišką raidyną, kol nelikviduotos okupacijos, aneksijos ir kolonizacijos pasekmės, tol Estijos, Latvijos ir Lietuvos laisvės kelyje turi likti gynybinės barikados.

Šiandieninės materialistinio globalizmo tendencijos rodo mūsų nykimą iš vidaus, kai valdo ne idėjos, o pinigai. Realybėje esantis politinis etnografinis žaidimas, panašus į Arčimboldo paveikslus, ne-reiškia laisvés kelio, kuris buvo prieš porą dešimtmiečių. Dabar esame akligatyje.

Markos rašo: „Kultūra – vienas iš pagrindinių dalykų, kuri eki šiol palaiko gyvenimą nacionalinėse valstybėse. Kultūros sunaikinimas taps kontroliniu šviumi. Ir niekas neateis į laidotutes. Beje, ne dël nesąmoningumo, o dël „reitingo“ nebuvimo“ („Subkomendantė Markos“, Ultra. Kultūra. Jekaterinburgas, 2005, p. 502).

Algirdas ENDRIUKAITIS

Patikslinimas

“Tremtinyje”, Nr. 47–48 (781–782), 2007 m. gruodžio 21 d., 11 psl. straipsnyje “Organizuoto sąmokslo aukos” yra netikslumų. Užrašyti Česlovo Jasevičiaus, o ne K.Petraškos prisiminimai. Po pirmaja nuotrauka turėjo būti Česlovo Jasevičiaus pavardė.

Redakcija atsiprašo Č. Jasevičiaus, autoriaus ir skaitytojų.

Dėmesio

Dėl techninių kliūčių negalime išspausdinti TV programos. Atsiprašome skaitytojų.

Praėjusiam amžiuje Grajauskų kaime (Vilkaviškio aps. Bartininkų valsč.) 30 hektarų úkyje šeimininkavo Pi-jaus ir Marijos Šeštokų šeima. Susilaukė sūnaus ir dukters, tikėjosi laimingai gyventi, tačiau 1917 metais nuo žaibo užsidėgė ir supleškėjo ūkiniai pastatai. Šeimininkas juos atstatė, įrengė patikimus žaibolaidžius, bet sunkiai dirbdamas prarado sveikatą – susirgo džiova.

Lietuvoje pasirodžius raudoniesiems okupantams kaimo gyvenimas pakrito. Raudonarmiečiai buvo apskurę ir alkani, tad kai kurie kaimo gyventojai neše jiems duonos ir lašinių. Viena iš jų buvo Kabcivečienė, tačiau tuoju po Antrojo pasaulinio karo abujos žentus – Bruožį ir Zdanavičių plėškaujantys raudonarmiečiai nužudė. Zdanavičiaus sūnus gimė jau po jo mirties.

Vokiečių kariuomenės vėjama sovietų armija išsinešdino, tačiau 1944 metais, kai į Lietuvą artėjo frontas, Šeštokai paliko namus ir pasitraukė Pajevonio ir Vištyčio link. Slegiamą reginį jie matė iš tolo: degė Bartininkų bažnyčia, nuo bombų ir sviedinių teko slapstytis grioviuose. Peršalo, susirgo ir mirė jų trejų metukų dukrelė.

Kai grížo namo, iš naminiu gyvūnu buvo likęs tik katinas. Netrukus jam teko daug “dirbtī” – prasidėjo žiurkių antplūdis. Ūkiniai pastatai buvo išardytai, kareiviai juos panaudojo blindažams – lauko slėptuvėms statyti. Tuose blindažuose apsigyveno vietiniai žmonės, nes dauguma kaimo sodybų buvo sudegintos.

Iš namų dingo vertingesni apyvokos daiktai, iš maisto atsargų rado tik šiek tiek apvytusių bulvių. Šeštokai savo sodybą greitai atstatė, įsigijo gyvulių, tačiau stalininė sovietų valdžia buvo ne iš tų, kuri leistų valstiečiams atsigauti. Netrukus Šeštokus “išbuožino”, paliko jiems tik 5 hektarus žemės. Artėjant kolektyvizacijai ūkininkai buvo apkrauti nepakeliais mokesčiais ir duoklėmis. Valdžiai reikėjo duoti ne tik javų, bet ir mėsos, pieno, kiaušinių, nepaisant, ar turi karvę ir vištų. Šeštokai pradėjo skursti, maitinosi tik cukriniais runkeliais, bet mokesčius užmokėdavo. Tik tos pastangos nieko gero nedavė.

Tuo metu kaimas gyveno tarsi karos salygomis. Okupantams priešinosi partizanai. Be to, frontui praūžus, Bartininkų apylinkėse liko gausybė minų ir sprogmenų. Nuo jų žuvo daugybė žmonių: visa Kerevičių šeima, nemažai ta-

Laukė vagonai...

po invalidais.

Tėvas Pijus Šeštokas buvo areštuotas. Bartininkuose tardydami jį mušė, reikalavo, kad išduotų partizanus. Dažnai į namus atsibelsdavo girti stribai. Pakeliui šaudydamas į kryžius, reikalaudavo vaišių ir naminės degtinės. Kartą, kai Šeštokas rūpinosi savo gyvuiliais, vienas kaimynas drėbtėlėjo: “Jums karvės nereikės – jūsų laukia vagonai...”

1949 metų kovo 24 dieną pas Šeštokus girtavo stribai, o kitą rytą pasirodė trémėjų komanda. Vietinė komjaunuolė nutvėrė už ciupros paauglį

ne... Dažniausiai nieko nelikdavo. Vienų metų pabaigoje kolūkiečiams buvo “išmokėtas” atlygis – po vieną kilogramą grūdų. Panašiai gaudavo ir dirbantieji Lietuvos “kolchozuose”.

Tremtiniai dirbo už dyką. Sajauskas, dirbdamas traktorininku prikabinėtoju, nukrito ir per jį pervažiavo akēcias. Vyras buvo sunkiai sužalotas. (Jo sūnus Justinas Sajauskas, praleidęs vaikystę Sibire, šiuo metu vadovauja Marijampolės Tauro apygardos Partizanų ir tremties muziejui.) Tuo metu Šeštokų šeima gyveno

Lietuviai tremtiniai Irkutsko sr. Kauge. Iš kairės – Jonas Murauskas, nežinomas, Antanavičius, Juozas Murauskas, Stasys Ribinskas, Vytaas Murauskas, Juozas Šeštokas

Juoza Šeštoką, bandžiusi pa-sprukti pro langą. Šeimai neleido pasiūmti siuamosios mašinos, ją pasisavino patys. Iš Šeštokų atėmė lašinius ir puodą lydytų taukų. Šie produktai tremtyje būtų labai praverė.

Kalvarijos stotyje jų laukė vagonai. Nugabeno į Irkutsko srities Kačugų rajono Zalogo kaimą. Ijį atvežė dar 23 lietuvių tremtiniai šeimas. Kaime buvo daug tuščių tropų – jose gyvenę žmonės buvo išsiūsti į kitas vietoves. Kaime buvo nemažai ukrainiečių, ištremtų 1930 metais, dar nuo caro laikų kaime gyveno lietuvis Juozas Nevidomskis.

Naujai atvežtus tremtinius apgyvendino tuščiose trobose. Šeštokus – kartu su Sajauskų šeima iš Kalvarijos valsčiaus. Vos patalpas atsildžius iš plyšių pradėjo lįstti ordos tракonų ir blakių. Šiemis gyviai naikinti nebuvvo jokių priemonių.

Tiems, kuriuos paliko Kačuge, rajono centre, pasisekė. Nors ir sunkiai dirbo, bet mėnesio pabaigoje gaudavo šio-ką tokį atlygi. Zalogo kaime buvo “kolchozas” “Krasnaja zvezda”, kuriame už darbą rasydavo “darbadienius”, o už juos atsiskaitydavo metų pa-baigoje. Jei susumavus “kolchozo” buhalterijos duomenis likdavo, ką galima išmokėti kolūkiečiams, gerai, jei ne-

sunkiai: kad prasimaitintų, rinko žoles, uogas, bandė rasti darbo. Paaugliai vaikai éjo kirsti medžių. Kartą didžiulis maumedis nuvirto į gilią pusnį, jį reikėjo nugenerēti ir supjaustyti kapanojantis sniege. Silpnai maitinantis jégų buvo nedaug.

Ziemos tame krašte ilgos, daug sniego, šaltis siekia iki 50 laipsnių. Žemėje – amžinas išlas, vasarą tik 1–1,5 metro viršutinis sluoksnis išyla.

Tuo metu, kai šeimą ištremė, tėvas Pijus Šeštokas buvo ligoninėje. Grįžęs namo jis paprasė vietos kolūkio vadovų leisti nusikirsti pusę hektaro rugių, kuriuos buvo paséjės. Gavo sutikimą ir rugių nusiprovė. Tačiau tuo pat buvo areštuotas ir nuteistas septyneriems metams kalėjimo “už visuomeninio turto grobstymą”. 1953 metais, mirus Stalinui, buvo paskelbta amnestija ir “grobstytojams”, tad Pijus Šeštokas grížo namo. Išitaisė palėpėje, nes namuose gyveno stribos šeima, įsigijo arkli, uždarbiavo ir ši bei tą nusiušdavo Sibire vargstančiems namiškiams. Pagaliau ir jie sugrižo téviškėn. Susigrūdo mansardoje, vėliau persikelė į kieme buvusių pirtį.

Jono Šeštoko pasakojimą užraše Aleksandras JAKUBONIS